

De balans tussen didactiek en pedagogiek

Een gesprek met Fred Korthagen

We hebben afgesproken in de lounge van het NH hotel naast het station van Utrecht. Voor vertrek kijk ik nog even op internet om te kijken wie ik daar moet zoeken, maar Fred Korthagen, emiritus-hoogleraar Onderwijskunde, kun je niet mislopen. Gezegend met een hoofd vol grijze krullen en sprankelende ogen achter een intellectuele bril. 'Shining eyes, de essentie van goed leraarschap', lees ik bij een van de internetplaatjes. Een kwaliteit van goede leraren, volgens hem.

Wat is de essentie van goed leraarschap? Dat is de vraag die Fred Korthagen bezighoudt. Als je de lijst van zijn publicaties doorleest krijg je al een beetje idee waar het om gaat: authenticiteit, een groot hart voor leerlingen, kernkwaliteiten en flow in je lessen. De aandacht voor de kernkwaliteiten van de leraar werd hem niet altijd in dank afgenomen. Het onderwijsdebat in Nederland wordt tegenwoordig gevoerd over competenties en didactische vaardigheden en veel aandacht voor pedagogiek is er niet meer. Reden voor Fred Korthagen om 'het pedagogisch manifest' te schrijven en als trainer de baricaden op te gaan om te proberen het evenwicht tussen didactiek en pedagogiek te herstellen.

Hoe wordt je een goede leraar?

Presence en flow

'Het gaat er om dat er iets gebeurt dat in het hier en nu kinderen aanspreekt. Dan ontstaat er een soort flow in de klas en dan gaat leren heel natuurlijk. Niemand heeft meer het idee 'we zijn aan het leren', maar en passant neem je heel veel op. Presence hoort bij een persoon in een situatie. Je bent 'in presence' of je bent het niet. Ik praat nu met jou en ben ik nu helemaal in contact met wie ik ben? Nou, nog niet 100%, ik voel een zekere druk om goed op jouw vragen te antwoorden, om met een goed verhaal te komen. Dat soort 'moeten' werkt niet. Hoe zou het verhaal zijn als ik niet de druk van het interview voel? Maar terwijl ik dit uitspreek wordt ik al rustiger en denk ik 'hoezo, moet ik hier zitten presteren?' en dan zak ik dus meer in wie ik werkelijk ben. Dat is dus eigenlijk 'presence'.

Maar als ik met leraren praat voelen ze een grote druk, dat er van alles moet. Dat wordt doorgegeven door de schoolleiding, dus die ziekte waart een beetje rond in het onderwijs. We hebben in Amerika gezien hoe het onderwijs totaal afbreekt, dat het plezier in leren verdwijnt. Als er veel 'moeten' in de situatie komt wordt het moeilijker om jezelf te zijn.'

Kwetsbaarheid en moed

'Veel docenten associëren kwetsbaarheid met zwakte, maar als je je kwetsbaar op durft te stellen gebeuren er ook mooie dingen bij leerlingen. Ik geef veel cursussen aan leraren en een van de eerste dingen die zij daar ontdekken is dat kwetsbaarheid een kracht is. Het is geweldig als iemand uit de groep zich kwetsbaar durft op te stellen, dan gebeurt er iets in zo'n groep. Dan is iedereen geraakt en gaat zo'n groep heel hard aan het leren. Het komt in de klas veel voor dat docenten zich verschansen achter het boek en je moet er met mildheid naar kijken, want dat boek is ook een houvast. Maar het helpt heel erg om je daarvan bewust te worden, want door je te verschansen achter dat boek, kom je niet toe aan waar het echt om gaat bij het leren. Door je daarvan bewust te worden kom je in de diepere lagen van 'de ui', in de kern waar het werkelijk om gaat, voor jezelf, voor het vak én voor de leerlingen.'

Inlevingsvermogen

'Als ik tijdens een lezing vraag naar de belangrijkste kwaliteiten van een leraar dan staat bijna altijd inlevingsvermogen, de gevoeligheid voor leerlingen, bovenaan. De een heeft dat in aanleg wat meer dan

